

Dr. Kiss Nóra:

Hogyan választják ki a világ legfontosabb biztosítóit?

Tavaly novemberben immár harmadszor tették közzé a globális rendszer szinten jelentős biztosítók listáját. A „biztosítási mammutok” csoportjait egyebek között szigorúbban felügyelik és – talán meglepő módon – másokhoz képest nagyobb veszteségelnyelő képességet is elvárnak tőlük. A rájuk vonatkozó nemzetközi sztenderdek kidolgozása jelenleg is folyik, a teljes sztenderd rendszert 2019-től alkalmazzák majd.

A globális válság ráirányította a figyelmet a pénzügyi intézmények, szoros összekapcsolódására, illetve súlyos problémájuk, esetleges bukásuk esetén annak jelentős pénzügyi és gazdasági költségeire. A válság arra is rávilágított, hogy a felügyelő hatóságoknak mielőbb azonosítaniuk kell a rendszer szinten jelentős pénzügyi intézményeket, hogy lépéseket tegyenek hatásuk csökkentésére. Ezt a munkát a G20-ak szabályozó-koordinációs hatósága, a Pénzügyi Stabilitási Tanács (FSB) indította el, amelyhez csatlakozva a Biztosításfelügyelet Nemzetközi Szövetsége (IAIS) a globális rendszer szinten jelentős biztosítókat (G-SII-k) gyűjtötte össze.

Az IAIS 2013 júliusában fogadta el azoknak a biztosítók vezette pénzügyi konglomerátumoknak az azonosítására szolgáló módszertanát, amelyek esetleges bukása – méretük, összetettségük és kapcsolódásaik miatt – jelentős törést okozhat a globális pénzügyi rendszerben.

A méretnél fontosabb az, amit a biztosításon túl csinálnak

A 2013-as értékelési módszertan az adatgyűjtés, módszertani értékelés, valamint felügyeleti értékelés és validáció elemeit tartalmazta. A mérési folyamathoz összesen 19 mutatót határoztak meg öt kategóriába sorolva a következő súlyokkal: méret: 5%; globális szintű tevékenység: 5%; összekapcsolódás: 40%; nem hagyományos biztosítási és nem biztosítási tevékenységek (NTNI): 45%; helyettesíthetőség: 5%. Az egyes kategóriákon belül a mutatók azonos súllyal szerepelnek.

A biztosítók rendszer szintű jelentőségének mérésére az NTNI, illetve az összekapcsolódás a két kulcskategória, így ezeket magasabban súlyozták. Az előbbi azért, mert ezek esetében jellemzően nincs olyan hosszabb időtáv, amely alatt a biztosítá-

si kötelezettségek normális körülmények közt teljesíthetők. Utóbbi pedig azért, mert szoros kapcsolat állhat fenn a biztosítási és a banki szektor között.

Az IAIS már 2013-ban eldöntötte, hogy a módszertant 3 évente értékeli, szükség esetén átdolgozza. Teszi ezt annak ellenére, hogy a túl gyakori változtatás megzavarhatja a biztosítók üzleti tervezését. Az is igaz, hogy a gazdaság és a biztosítási piac változásainak tükröződniük kell az értékelésben is. A módszertan első átdolgozását így 2016 júniusában tette közzé az IAIS. Ennek kapcsán elsősorban az NTNI definíciójának változásait és a rendszerszinten jelentős biztosítók – más versenytársakhoz képest – magasabb veszteségelnyelő képességét vették figyelembe.

Az új módszertan a korábbihoz hasonlóan háromlépéses (adatgyűjtés, módszertani értékelés és felügyeleti értékelés és validáció), ám öt szakaszos megközelítést alkalmaz, integrálja a mennyiségi és minőségi tényezők strukturált használatát; egyes mutatók esetében változásokat vezet be az adatok megbízhatósága érdekében. A kezdeti módszertannal szemben az új változatban a mutatóknak az egyes kategóriákon belüli korábbi azonos súlyozása megváltozott, egyes mutatók nagyobb súlyértéket kaptak.

Az adatgyűjtés szakaszában (a korábbi módszertannal megegyezően) a bevonandó biztosítási csoportokat két szempont alapján választják ki: 1. A mérlegfőösszeg érje el a 60 milliárd dollárt, s a díjbevétel legalább 5%-a home felügyelet országán kívüli államból származzék, vagy 2. a mérlegfőösszeg legalább 200 milliárd dollárra rúgjon és a díjbevétel legfeljebb 5%-a home felügyelet országán kívüli államból folyék be.

A minőségellenőrzési és pontozási szakasz első felében az így begyűjtött adatokat vizsgálják át, s ez alapján előzetes empirikus sorrendet állítanak fel. A szakasz második részében két csoportot – egy, a küszöbérték feletti, tovább elemzendő (közülük kerülnek majd ki a G-SII-k), és egy az alatti kört (ezeket tovább nem elemzik, nem javasolják őket G-SII-nek) – állítanak fel. A potenciális G-SII-okkal való kommunikációs szakaszban az érintett biztosítói csoportok összefoglalót kapnak az IAIS értékeléséről, s további információt is benyújthatnak magukról. Az utolsó szakaszban az IAIS évente javaslatot tesz az azonosított G-SII-ok listájára az FSB-nek.

Játékszabályok nagypályásoknak

Az IAIS – 14 ország felügyelete 50 jelentős biztosítóra vonatkozó adatait feldolgozva – először 2013 júliusában azonosított 9 csoportot rendszerszinten jelentős biztosítóként. A 2015. évi, második lista érdekessége, hogy abban az Aegon váltotta a Ge-

neralit. A tavaly novemberi, ma érvényes lista tagjai azonosak az egy évvel korábbi-
éval.

Rendszerszinten kiemelt fontosságú biztosítók

2013	2015	2016
Allianz SE	Aegon N.V.	Aegon N.V.
American International Gro- up, Inc.	Allianz SE	Allianz SE
Assicurazioni Generali S.p.A.	American International Group, Inc.	American International Group, Inc.
Aviva plc	Aviva plc	Aviva plc
Axa S.A.	Axa S.A.	Axa S.A.
MetLife, Inc.	MetLife, Inc.	MetLife, Inc.
Ping An Insurance (Group) Company of China, Ltd.	Ping An Insurance (Group) Company of China, Ltd.	Ping An Insurance (Group) Company of China, Ltd.
Prudential Financial, Inc.	Prudential Financial, Inc.	Prudential Financial, Inc.
Prudential plc.	Prudential plc	Prudential plc

Forrás: FSB, IAIS

A G-SII számára az IAIS által – az FSB irányelveivel összhangban – kidolgozott speciális nemzetközi sztenderdek vonatkoznak: 1. Magasabb veszteségelnyelő képesség (mai változatát az IAIS felülvizsgálja, és a tervek szerint 2019 januárjától alkalmazják őket a 2017 novemberében azonosítandó csoportokra); 2. Fokozott csoportfelügyelés (része az is, hogy a csoportfelügyelő közvetlen felügyelési hatáskörrel rendelkezik a holding társaságok fölött, és ellenőrzi a rendszerszintű kockázatkezelési és likviditáskezelési terv kidolgozását, végrehajtását); 3. Csoportszintű helyreállítási és szanálási tervezés és rendszeres szanálhatóság értékelése.

Az egységes nemzetközi alapsztenderdek és csoportfelügyelési keretrendszer alkalmazásával gondoskodnak arról, hogy a világ különböző biztosításfelügyeletei azonos szabályozási és felügyelési intézkedéseket hozzanak a nemzetközi biztosítási csoportoknál (akár a G-SII-knél, akár másoknál).

A fokozott felügyelés során például a csoportfelügyelő a holdingtársaságok feletti közvetlen felügyelési hatásköre kapcsán ellenőrzi a rendszerszintű kockázatkezelési és likviditáskezelési terv kidolgozását és végrehajtását minden G-SII-nél. Ennek során utóbbiaknak le kell írnia, hogy hogyan fogják kezelni, csökkenteni rendszerszintű kockázatukat. A kockázatkezelési terv lehetőség szerint a hagyományos biztosítási tevékenységtől elkülönítve kezeli az NTNI-t (fontos, hogy utóbbi „önfenntartó” legyen, ne járjon további tőketámogatás iránti igénnyel). A csoportfelügyelő felada-

ta viszont megakadályozni azt is, hogy a nem biztosítási tevékenység hatékony elkülönítésével szabályozatlan pénzügyi egységeket hozzanak létre.

Az esetleges hatékony szanálás érdekében – a minden rendszerszinten jelentős pénzügyi intézmény számára kötelező válságkezelési csoport felállítása, helyreállítási és szanálási terv készítése, szanálhatósági értékelések lefolytatása és intézmény specifikus, határon átnyúló együttműködési megállapodások mellett – a biztosítás sajátosságait is figyelembe vették. Ilyen a szanálás részeként a hagyományos biztosítási és az NTNI tevékenység elkülönítéséhez szükséges tervek, intézkedések kialakítása; szükség esetén a portfólió-átruházás és az állományok kifuttatásának esetleges alkalmazása; illetve a biztosítottak védelmi és garanciaalapjainak megléte.

A G-SII-októl megkövetelt magasabb veszteségelnyelő képesség megalapozására az IAIS egy, valamennyi csoporttevékenységre (a nem biztosítói leányvállalatokra is) vonatkozó háttér tőkekövetelményt dolgozott ki. Megkövetelik azt is, hogy a G-SII-oknak az NTNI tevékenységük miatt még magasabb veszteségelnyelő képességük legyen. E téma kapcsán az eddig tapasztalatok alapján most dolgozzák ki a veszteségelnyelő képességre vonatkozó, 2019-től alkalmazandó végleges változatot.

Mindez begyűrűzik idehaza?

A rendszerszinten jelentős 9 biztosítói csoport közül ötnek van hazánkban érdekeltisége: négynek leányvállalata, egynek pedig fióktelepe. A G-SII minősítés közvetlenül nem érinti a magyarországi intézményeket, ám a vonatkozó szorosabb és szigorúbb csoportszintű követelmények az ő egyedi szintjükre is hatással vannak. A Magyar Nemzeti Bank hazai felügyelése mellett a szigorúbb home (európai uniós székhely szerinti) felügyelet az általánosanál megbízhatóbb garanciát jelenthet az adott intézmények vonatkozásában.

Almát a körtével össze ne vess!

A hagyományos biztosítási üzleti modell alapjaiban különbözik a bankitól, itt ugyanis nincs fizetési rendszerekre, hitelközvetítésekre, befektetési banki tevékenységekre vonatkozó szolgáltatás. A biztosítási üzleti modell a nagy számok törvényén alapul: azt feltételezi, hogy a biztosítottak nagyszámú egymástól független, eltérő kockázata jól diverzifikált portfóliót (normális eloszlási görbét) alkot. Minél nagyobb a portfólió, annál kisebb valószínűséggel következik be váratlan, kiugróan nagy veszteség. Egyre több kockázat vállalásával egyre kevésbé lesz rizikós a kockázati profil.

A biztosítás olyan egyéni sajátosságokkal bíró kockázatokból eredő károk kifizetését vállalja, mint a halandósági, morbiditási, vagyoni vagy felelősségi kockázat.

A biztosítás számos sajátosságában eltér a banki tevékenységtől. A biztosítási technikák a közös alap létrehozásán és a valószínűségelméleten alapulnak; a károk kifizetése hosszú távú nagymértékű készpénzkiáramlással jár; magas fokú a helyettesíthetőség (vagyis csőd esetén viszonylag könnyű másik ugyanolyan vagy hasonló szolgáltatást nyújtó intézményt találni). A biztosítási események előfordulása ráadásul általában nem függ össze a gazdaság üzleti ciklusaival és a pénzügyi piaci kockázatokkal. Persze a biztosítókat is érintik a más pénzügyi intézményeknél felmerülő hitelezési, működési, piaci, valamint kamat és árfolyamkockázatok. A nem hagyományos vagy nem (csak) biztosítási tevékenységet folytató biztosítói csoportok, konglomerátumok viszont sokkal érzékenyebben reagálnak a pénzügyi piacok alakulására. A hagyományos biztosítókhoz képest náluk így nagyobb a valószínűsége, hogy erőteljesen hozzájárulnak a rendszerszintű kockázatokhoz, jobban felerősítik azokat.

„Szerkesztett formában megjelent a Világgazdaság.hu oldalon 2017. január 30-án.”